

Μόδα και Ένδυση

Ορισμός

Μόδα [< moda (ιταλικό) < modus (= τρόπος· λατινικό)] ονομάζεται η περιοδική και διαρκώς μεταβαλλόμενη τάση που επικρατεί μεταξύ των μελών ενός κοινωνικού συνόλου και αφορά στην αμφίεση και, γενικότερα, στον τρόπο συμπεριφοράς και σκέψης.

Χαρακτηριστικά Μόδας

- Μεταβλητότητα
- Μαζοποίηση
- Τυποποίηση
- Νεωτερικότητα
- Ρήξη με το προηγούμενο κατεστημένο
- Τάση επιβολής και παγίωσης

Αιτίες Φαινομένου

Οι παράγοντες που προκαλούν και ενισχύουν το κοινωνικό φαινόμενο της μόδας είναι οι εξής:

Οικονομικοί:

- Πανίσχυροι οικονομικοί κολοσσοί στο χώρο της ένδυσης.
- Τα ΜΜΕ (η τηλεόραση, ο ημερήσιος τύπος και περιοδικά ποικίλης ύλης ή εστιασμένα στο χώρο της μόδας) αφιερώνουν πολύωρες εκπομπές, ειδικές στήλες και έντυπα αποκλειστικά στη μόδα. Επίσης, προωθούν μέσω των διαφημίσεων νέες τάσεις.
- Η ενσάρκωση της σύγχρονης οικονομικής και καταναλωτικής νοοτροπίας. Το πνεύμα του υλικού ευδαιμονισμού και της καταναλωτικής μανίας τροφοδοτεί τις νέες τάσεις της μόδας.
- Η συσσώρευση πλούτου και η δυνατότητα αρκετών ατόμων να ανταποκρίνονται στις ακριβές απαιτήσεις της.

Κοινωνικοί:

- Η διαμορφωμένη κοινή γνώμη που επιβάλλει την προσαρμογή στις επιταγές της (κοινωνική τυποποίηση).
- Η αντίδραση στις κατεστημένες τάσεις, η οποία χαράσσει με τη σειρά της νέες στιλιστικές πορείες (κοινωνική διαφοροποίηση).
- Η συμμόρφωση προς τα ενδυματολογικά πρότυπα για κοινωνική αποδοχή και ανάδειξη.

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου

- Προσδιορισμός της κοινωνικής θέσης ανάλογα με τη δυνατότητα παρακολούθησης της ακριβής ή της φθηνής μόδας (επίδειξη νεοπλουτισμού).
- Το φύλο. Οι γυναίκες καθίστανται περισσότερο επιρρεπείς στη μόδα.
- Προσπάθεια αυτοέκφρασης και προσωπικής προβολής.

Πνευματικοί:

- Η ελλιπής και μονολιθική πνευματική καλλιέργεια επιτρέπει την αξιολογική κατάταξη των προτεραιοτήτων του ανθρώπου με βάση τα υλιστικά πρότυπα.
- Τα περιορισμένα πνευματικά ενδιαφέροντα αφήνουν ελεύθερο πεδίο για την ενασχόληση μαζί της.
- Ο μιμητισμός του σύγχρονου ανθρώπου στο γενικότερο πνεύμα της παγκοσμιοποίησης.
- Οι αισθητικές αντιλήψεις που διαμορφώνονται ανάλογα με τα δεδομένα κάθε εποχής.

Ψυχολογικοί:

- Η φυσική φιλαρέσκεια του ανθρώπου.
- Η διάθεση να εντυπωσιάζει και να ξεχωρίζει από τους άλλους.
- Ο πειθαναγκασμός των διαφημίσεων σχετικά με τις νέες τάσεις.
- Η ανάγκη ορισμένων να καλύψουν φυσικές ατέλειες.

Πολιτικοί:

Η εκάστοτε πολιτική ιδεολογία εκφράζεται και ενδυματολογικά (π.χ. η βαριά και πολύχρυση στολή των μοναρχών, η στρατιωτική αμφίεση των δικτατόρων, το καθημερινό και συμβατό στο μέσο πολίτη ένδυμα των λαϊκών κομμάτων).

Οι Νέοι

- Προβάλλουν την αντιδραστικότητά τους με την άκριτη υιοθέτηση των προτάσεων της μόδας. Θεωρούν το καινούργιο προοδευτικό και ριζοσπαστικό, ενώ το παλιό συντηρητικό και απορριπτέο.
- Μιμούνται ξενόφερτα πρότυπα και τρόπους ζωής στην ένδυση, στη μουσική, στην ομιλία, ακόμα και στη διατροφή.

Θετικές Συνέπειες

- Καλλιεργεί και αναπτύσσει τη δημιουργική φαντασία και το αίσθημα του ωραίου.
- Ενισχύει την οικονομία με τη διακίνηση του χρήματος και, κυρίως, με την αύξηση των εξαγωγών.
- Καταπολεμά την ανεργία με τη δημιουργία θέσεων εργασίας, καθώς αυξάνεται η παραγωγή και ο καταναλωτισμός.

- Με τη μόδα εκφράστηκαν πολιτικά και κοινωνικά κινήματα, μουσικά ή άλλα καλλιτεχνικά ρεύματα (φεμινιστικό κίνημα, χίπις, πανκς κ.λπ.).
- Μέσω της ποικιλίας των επιλογών αμφίεσης εκφράζεται η προσωπική ελευθερία και καθίσταται δυνατή η διαμόρφωση μιας ιδιαίτερης εικόνας του εαυτού μας.
- Εξασφαλίζει ένα αίσθημα ασφάλειας και σιγουριάς σε όσους η εμφάνιση αποτελεί αιτία εσωστρέφειας και ανασφάλειας.

Αρνητικές Συνέπειες

- Τροφοδοτεί το καταναλωτικό πνεύμα και προκαλεί οικονομικά προβλήματα σε όσους προσπαθούν να ακολουθήσουν πιστά τις επιταγές της.
- Προκαλεί άγχος και αγωνία, μήπως τυχόν η ασυνεπής παρακολούθησή της προξενήσει κοινωνική περιθωριοποίηση και υποβάθμιση.
- Στερεί από τον άνθρωπο πολύτιμο χρόνο, καθώς αυτός επιδίδεται στην υπερεργασία, για να ανταποκριθεί στις απαιτήσεις της. Ο χρόνος αυτός θα μπορούσε να αξιοποιηθεί σε πνευματικές και ψυχαγωγικές δραστηριότητες.
- Οδηγεί πολλές φορές, ιδίως τους άνεργους νέους, στη βία και την εγκληματικότητα, προκειμένου να επιτευχθεί η ανταπόκριση στα κελεύσματά της.
- Καλλιεργεί το μιμητισμό, ο οποίος γενικεύεται σε μια ευρύτερη αποδοχή έξωθεν εντολών. Παράλληλα, εξασθενεί την κρίση και την ιδιαιτερότητα.
- Αλλοτριώνει γενικότερα τον άνθρωπο με την προβολή των ασήμαντων και εφήμερων, και τον παραγκωνισμό των σημαντικών προτεραιοτήτων. Διασαλεύει δηλαδή την ιεράρχηση των αξιών.
- Συντελεί στην αλλοτρίωση της εθνικής ταυτότητας και στην επιβολή της παγκόσμιας ομοιομορφίας ως προς την αμφίεση, τη συμπεριφορά και τον τρόπο ζωής.

Τι Πρέπει Να Γίνει

Η μόδα αποτελεί σημαντικό στοιχείο της σύγχρονης ζωής. Θα ήταν λοιπόν ουτοπικό να προτείνει κάποιος την κατάργησή της. Ωστόσο, χρειάζεται κανείς να:

- θέτει προσωπικά κριτήρια ως προς την αποδοχή της μόδας, έτσι ώστε να μη γελοιοποιείται με επιλογές που δεν ταιριάζουν στην προσωπικότητά του.
- συνειδητοποιεί ότι η μόδα δεν αποτελεί αυτοσκοπό.
- κατανοεί ότι το ρούχο δεν υπάρχει, για να καταδυναστεύει το σώμα και το πνεύμα του ανθρώπου, αλλά για να το προστατεύει και να το αναδεικνύει.
- εναρμονίζει την αμφίεσή του με τα κλιματολογικά και κοινωνικά δεδομένα κάθε εποχής.
- μην προσκολλάται και υποδουλώνεται στις νέες τάσεις, αλλά να ιεραρχεί σωστά τις προτεραιότητές του.
- αντιστέκεται στην «πλύση εγκεφάλου» που επιχειρούν οι διαφημίσεις για την προώθηση της μόδας.

Μόδα και Ένδυση Κριτήριο Αξιολόγησης Α Λυκείου

Μόδα: οι συνέπειές της

Η αρετή είναι μεσότητα –τουλάχιστον κατά τον Αριστοτέλη– και η παθολογική εξάρτηση από τη μόδα αποτελεί υπερβολή. Είναι αναπόφευκτο και αποδεδειγμένο στην πράξη ότι οι συνέπειες της κυριαρχίας της μόδας στη ζωή του σύγχρονου ανθρώπου είναι καταστροφικές τόσο σε ατομικό, όσο και σε κοινωνικό επίπεδο.

Βέβαια, υπάρχουν μερικοί που υποστηρίζουν ότι από τη μόδα ωφελείται το κοινωνικό σύνολο, αφού αποτελεί μια σταθερή πηγή πλούτου. Αναμφισβήτητα, εξαιτίας της λειτουργούν και ακμάζουν πολλές βιομηχανίες, απασχολείται επομένως αρκετό εργατικό δυναμικό και ευνοείται το εμπόριο και γι' αυτό εξασφαλίζεται η βελτίωση της οικονομίας και η ευημερία. Ωστόσο, δεν μπορούμε να δεχτούμε ως καθολική την αλήθεια αυτής της γνώμης, αφού μακροπρόθεσμα βλέπεται ο πολίτης από την καταδυνάστευση της μόδας και των μηχανισμών της.

Αρχικά, το πρώτο πλήγμα που δέχεται ο άνθρωπος, όταν **υποδουλώνεται** στη μόδα, είναι η οικονομική ανεπάρκεια. Κι αυτό γιατί με την αστάθεια και με τη μεταβλητότητα που χαρακτηρίζει τη μόδα υποχρεώνεται ο άνθρωπος να αγοράζει συνεχώς καινούρια και άχρηστα πράγματα, έστω κι αν τα ήδη αποκτημένα τού υπεραρκούν. Καταλήγει λοιπόν να **παραγκωνίζει** τις βασικές του ανάγκες και να παραμελεί τον οικονομικό του προγραμματισμό, με αποτέλεσμα να μένει απροστάτευτος στις αναποδιές της ζωής. Η μόδα, λοιπόν, ικανοποιεί βέβαια την ανθρώπινη ματαιοδοξία, αλλά είναι και ο μεγαλύτερος εχθρός για το πορτοφόλι ενός μέσου εισοδήματος.

Εξ άλλου, οι επιταγές της μόδας, όταν, μολονότι συγκρούονται με το ιδιαίτερο «στιλ» και την ιδιοσυγκρασία του ατόμου, ακολουθούνται πιστά, δημιουργούν σοβαρά προβλήματα. Όταν οι μοντέρνες τάσεις στο ντύσιμο δεν εναρμονίζονται με την εμφάνιση του ανθρώπου, η υιοθέτησή τους καταλήγει σε κακογουστιά και τελικά αυτός γελοιοποιείται και γίνεται στόχος κακόγουστων σχολίων. Κι από την άλλη μεριά, όσοι αδυνατούν από οικονομική συνήθως αδυναμία να ακολουθήσουν τον παλμό της εποχής, νιώθουν πολύ μειονεκτικά και πολλές φορές γίνονται κομπλεξικοί και απομονώνονται από τους άλλους, για να αποφύγουν τη «λαϊκή κατακραυγή». Έτσι, το άτομο συγκρούεται αδυσώπητα πολλές φορές με τον εσωτερικό του κόσμο, με αποτέλεσμα τη δημιουργία πολλών ακόμα ψυχολογικών προβλημάτων.

Το σοβαρότερο όμως πλήγμα το δέχεται η προσωπικότητα του ανθρώπου, ιδιαίτερα όταν αυτός ρυθμίζει και τη ζωή του και τις ιδέες του σύμφωνα με τη μόδα. Από τη στιγμή που μόδα σημαίνει ομαδικότητα, **ομοιότητα** και ομοιομορφία, οι οπαδοί της τυποποιούνται, χάνουν το προσωπικό τους «στιλ» και ατονίζει το γούστο τους. Ακόμη, ο πνευματικός τους κόσμος σταδιακά αλλοιώνεται και φτωχαίνει, αφού αδιαφορούν για την **καλλιέργεια** και την αυτοβελτίωσή τους και απορροφούνται στην προσπάθεια να τελειοποιήσουν την εξωτερική τους εμφάνιση. Και όσοι

γλιτώνουν από την αλλοτρίωση νιώθουν ψυχικά κενοί, αφού για χάρη της μόδας και εξαιτίας της μοντερνοπληξίας τους, δεν συμπεριφέρονται, όπως οι ίδιοι νιώθουν, αλλά πιθηκίζουν μιμούμενοι τα καθιερωμένα μοντέρνα πρότυπα. Η προσκόλληση λοιπόν στη μόδα πλήττει πολύπλευρα την προσωπικότητα του ατόμου.

Αλλά και στα πλαίσια της κοινωνίας, το ακμάζον φαινόμενο της μόδας εγκυμονεί σοβαρούς κινδύνους.

Αρχικά, η εισαγωγή ξένων και φυσικά μοντέρνων προϊόντων συνεπάγεται την εξαγωγή συναλλάγματος, γεγονός με ιδιαίτερα αρνητικά αποτελέσματα για την οικονομία των φτωχών χωρών. Συχνά, μάλιστα, ο κρατικός προϋπολογισμός τους κατανέμεται για την ανάπτυξη επιχειρήσεων μόδας σε βάρος φυσικά των ουσιαστικών κοινωνικών αναγκών για βελτίωση της εκπαίδευσης, της νοσοκομειακής περίθαλψης και της βιομηχανίας τους, με αποτέλεσμα να αναστέλλεται μακροπρόθεσμα η πρόοδος και η ευημερία τους.

Επιπλέον, η κυριαρχία της μόδας «εγγυάται» την αλλοίωση των τοπικών ιδιαιτεροτήτων μιας χώρας. Σήμερα, τα ρεύματα της μόδας κινούνται σε παγκόσμιο επίπεδο, με αποτέλεσμα, εκεί όπου καθιερώνονται, να παραγκωνίζουν το **παραδοσιακό** «στιλ» και τα εθνικά χαρακτηριστικά του λαού και να επιβάλλουν έναν τυποποιημένο και «ψυχρό» ρυθμό, που τις περισσότερες φορές δεν εξυπηρετεί και τις πραγματικές ανάγκες των ανθρώπων. Έτσι, ατονίζει το εθνικό στοιχείο και ο λαός αποκόβεται από το παρελθόν του.

Τέλος, η μόδα αλλάζει συχνά τις αξίες μιας ανθρώπινης κοινότητας και μαζί, και τα κριτήρια αξιολόγησης ενός ατόμου και σύναψης διαπροσωπικών σχέσεων. Στην εποχή μας, η «σικ» εμφάνιση και ο μοντέρνος τρόπος διασκέδασης και συμπεριφοράς θεωρούνται το «άλφα και το ωμέγα» για μια «ολοκληρωμένη» προσωπικότητα, ενώ οι αρχές, τα ιδανικά και τα προτερήματα του χαρακτήρα ενός ατόμου μπαίνουν σε δεύτερη μοίρα. Τελικά, σήμερα «τα ράσα κάνουν τον παπά» και όποιος δε συμμορφώνεται καταδικάζεται σε κοινωνική απομόνωση. Από την καταδυνάστευση της μόδας λοιπόν υποβαθμίζεται και η ποιότητα των ανθρώπινων σχέσεων.

Γενικά, η μόδα δεν είναι ασφαλώς «φρούτο» των καιρών μας, αφού η παρουσία της εντοπίζεται σ' όλη την ιστορική πορεία του ανθρώπου, από τη στιγμή βέβαια που κάλυψε τις πρωτογενείς του ανάγκες. Σήμερα, όμως, έχει εξαπλωθεί ευρύτατα και ταυτόχρονα αυξήθηκε και η επιρροή της στις προτιμήσεις των ανθρώπων, μια επιρροή που έχει ανησυχητικά δυσμενείς επιπτώσεις στη ζωή τους, είτε ως άτομα είτε ως μέλη μιας κοινωνίας.

Γι' αυτό και η κινητοποίηση των διαθέσιμων μηχανισμών άμυνας του ανθρώπου αποτελεί επιτακτική ανάγκη. Η παιδεία στα πλαίσια της οικογένειας και του σχολείου, αλλά και η πνευματική καλλιέργεια του ατόμου με την επιμόρφωση, μπορούν να το οπλίσουν με τα ηθικά εφόδια, ώστε να αντιστέκεται σθεναρά στο

Βαλλιάνειο ΓΕ.Λ. Κεραμειών / σχολ. έτος 2021-2022

Νεοελληνική Γλώσσα Α' Λυκείου

δέλεαρ της μόδας και έτσι να μπορέσει να διασώσει τις ιδιαιτερότητες και την αυτοτέλεια της προσωπικότητάς του.

Κ. Ιωακείμ, *Βήματα – Άλματα στην έκθεση ιδεών*, (Ελλάδα: Πελεκάνος, 1961), σ. 216-218

Παρατηρήσεις

A. Να αποδώσετε περιληπτικά το κείμενο σε 100-120 λέξεις.

B1. Να συμπληρώσετε τα κενά με τις παρακάτω λέξεις (δύο περισσεύουν): *καταδυνάστευση, αλλοτρίωση, ιδιαιτερότητα, ματαιοδοξία, προσκόλληση, αισθητική.*

B2. Η στάση ορισμένων ατόμων απέναντι στη μόδα φανερώνει την επιθυμία να ικανοποιήσουν απλώς τη τους. Αυτή η άκριτη συνιστά χαρακτηριστική περίπτωση, αφού το άτομο αντιλαμβάνεται την αξία του με κριτήριο την εντυπωσιακότητα της εξωτερικής εμφάνισης. Οι περισσότεροι, εξάλλου, απ' αυτούς δεν παίρνουν υπόψη τους καθόλου την της σωματικής τους διάπλασης.

B3. Να σχηματίσετε προτάσεις με τις λέξεις *ματαιοδοξία, εγκυμονώ, αναστέλλω, αυτοτέλεια*, έτσι ώστε να αναδεικνύεται η σημασία τους.

B4. Να γράψετε από ένα συνώνυμο των λέξεων: *υποδουλώνεται, παραγκωνίζει, ομοιότητα, καλλιέργεια, παραδοσιακό.*

B5. Μόδα: Να προσδιορίσετε το περιεχόμενο της έννοιας και να αναφέρετε τα κύρια χαρακτηριστικά της σε μια παράγραφο (100-120 λέξεις). Να αναπτύξετε την παράγραφο με την τεχνική του ορισμού και της διαίρεσης (συνδυασμός μεθόδων).

B6. Ποιες αρνητικές συνέπειες της μόδας –σε ατομικό και κοινωνικό επίπεδο– αναφέρει ο συγγραφέας του δοκιμίου; Ποιες θετικές επιδράσεις της θα αντιτάσσετε; Να απαντήσετε σύντομα με τον τύπο των θεματικών προτάσεων.

B7. Να εντοπίσετε τα δομικά μέρη της δεύτερης παραγράφου («Βέβαια, υπάρχουν μερικοί... των μηχανισμών της») και να προσδιορίσετε τον τρόπο ανάπτυξής της.

Παραγωγή Λόγου

Γ. Αναλαμβάνετε να μιλήσετε στους συμμαθητές σας για το θέμα της μόδας στο πλαίσιο του μαθήματος της Έκφρασης – Έκθεσης. Στην ομιλία σας να αναφερθείτε σε περιπτώσεις, όπου οι νέοι στην προσπάθειά τους να ακολουθήσουν τη μόδα οδηγούνται σε ακραίες μορφές συμπεριφοράς και εμφάνισης. Επίσης, να εξηγήσετε για ποιους λόγους παρουσιάζονται τα φαινόμενα αυτά, κυρίως, κατά την εφηβεία (400-500 λέξεις).